

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
29 березня 2012 року №384
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 05 червня 2013 року №683)

Форма № Н – 3.03

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ПРОГРАМА

варіативної навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ МІСТ»

підготовки бакалавр

напряму 6.030601 Менеджмент

Харків
ХНУМГ
2014 рік

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:

Харківським національним університетом міського господарства
імені О. М. Бекетова

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

д. держ. упр, проф. В. М. Бабаєв,
ст. викл. О. П. Молчанова

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науково - методичною
радою факультету менеджменту за напрямом підготовки
6.030601 – «Менеджмент».

Протокол № 2 від «04» вересня 2013 року

ВСТУП

Програма вивчення варіативної навчальної дисципліни «Історія міст» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра напрямку менеджмент (спеціальності) «Менеджмент». Програма виходить із розуміння курсу «Історія міст» в якості одного з важливих напрямів сучасних поглядів в області державного та муніципального управління. Знання основ цих досліджень необхідно спеціалісту даної галузі.

Історія міст та історія суспільства нероздільні. Міста виникли ще в часи рабовласницького ладу, пройшли шлях від занепаду, потім повільного розвитку при феодальному способі виробництва, вступили в період інтенсивного зростання при капіталізмі. На початку XXI сторіччя місто набуває нових якісних та кількісних характеристик, розуміння сучасного міста можливе лише в контексті глобальних соціально-економічних проблем людського суспільства. В цілому, історичний аналіз є необхідним для розуміння сучасних урбаністичних процесів та передбачення тенденцій їх розвитку.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є осмислення закономірностей і з'ясування основних факторів виникнення та розвитку міст.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін «Історія України», «Право», «Релігієзнавство», «Екологія» передуює вивченню – «Менеджмент і адміністрування (адміністративний менеджмент)», – «Менеджмент і адміністрування (стратегічне управління)», – «Менеджмент і адміністрування (управління інноваціями)», - «Державне та регіональне управління» та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМ. 1. Теоретико-методологічні засади вивчення міста.

ЗМ. 2. Місто як просторова цілісність.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою дисципліни є висвітлення теорії міста, його історії, сучасних проблем, включаючи систему управління містом.

1.2. Основні завдання курсу «Історія міст» включають:

- виявлення сутності й теоретичних основ такого історичного явища, як місто;
- вивчення основних історичних етапів розвитку міста;
- висвітлення історії українського міста;
- виявлення й розкриття основних сучасних проблем міст і урбанізації в цілому;
- аналіз історичного досвіду й сучасного стану міської політики як у закордонному світі, так і в Україні
- характеристику генезису, еволюції й сучасного стану системи управління містом, тобто муніципального управління.

В основу курсу покладений концептуальний симбіоз формаційного й цивілізаційного підходу до історії взагалі й до історії міст зокрема.

Геополітичне положення України між Заходом і Сходом обумовило в значній мірі особливості становлення й розвитку українського міста й системи його управління й самоврядування. Одночасно на дане явище впливають постійно мінливі соціально-економічні й політичні фактори, глобальні (формаційні) зміни.

Поряд з пізнавальним, курс несе й практично значиме навантаження. Студенти можуть використовувати конкретний історичний досвід, розуміння сучасних проблем міста в практичній діяльності в сфері державного й муніципального управління.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: історію виникнення міст, фактори впливу на виникнення та розвиток міст, історію українських міст, сучасні системи керування в містах.

вміти: аналізувати історичний досвід і сучасний стан державної політики як в Україні, так і в світі; володіти навичками виявлення й розкриття основних сучасних проблем міст і урбанізації в цілому; дати характеристику генезису економіки й сучасний стан системи управління містом, тобто муніципального управління.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 72 годин / 2 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення міста.

Тема №1 Місто як соціально-економічна система. Виникнення міст їх типологія. Теорії виникнення міст. Теорії місця розташування міст. Проблеми дефініції міста. Типологія міст. Еволюційні шаблі розвитку міст. Причини розвитку міст. Моделі росту міст. Відношення до міста. Урбанізація. Методологічні підходи й принципи вивчення міста.

Тема №2 Правове забезпечення розвитку міста. Магдебурзьке право. Устав міста. Конституція України. ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні». Генеральний план міста. Стратегічне планування Муніципальна практика стратегічного планування. Практика моделювання міста. Імітаційне моделювання й сценарний підхід.

Тема №3. Національна політика розвитку міст. Проблеми, які стоять перед містами Європи, можливі шляхи їхнього рішення. Поняття політики розвитку міст. Фактори формування регіональної політики розвитку міст. Європейська політика розвитку міст. Вітчизняна практика міського розвитку.

Тема №4. Загальні принципи формування міський (муніципальної) системи управління. Зміст поняття «муніципальне управління». Місце муніципального управління в системі місцевого самоврядування. Цілі

муніципального управління. Формування «дерева» цілей муніципального управління. Завдання муніципального управління. Проблеми муніципального управління. Державне управління й муніципальне самоврядування: проблема розмежування функцій і повноважень.

Тема №5. Місцеве самоврядування: визначення й науково-теоретичне обґрунтування

Хронологія поняття «місцеве самоврядування». Історико-теоретичні основи «місцевого самоврядування». Юридичне трактування поняття місцевого самоврядування. Сучасно-практичне обґрунтування поняття «місцевого самоврядування» Становлення місцевого самоврядування в Україні. Структурно-функціональна організація діяльності органів місцевого самоврядування. Класифікація органів місцевого самоврядування. Західні моделі муніципального управління

Змістовий модуль 2. Місто як просторова цілісність.

Тема №6. Міське господарство як об'єкт управління. Поняття й специфіка міського господарства. Сутність міського управління. Моделі ведення міського господарства. Методи ведення міського господарства.

Тема № 7. Ресурси (регулятори) системи управління містом. Функціонально-просторове навантаження міського середовища. Ресурси міського господарства. Земельний ресурс. Фінансовий ресурс. Поняття бюджет. Загальні риси формування муніципальних бюджетів. Формування міського бюджету м. Харкова. Закордонний досвід бюджетного забезпечення муніципального утворення.

Тема №8 Управління комунальним господарством міста. Поняття комунального господарства. Матеріальна основа системи міського комунального господарства. Еволюція параметрів господарюючих суб'єктів. Особливості комунального господарства Поняття й види монополій (монопольного господарювання). Вплив міських умов на комунальне господарство в цілому. Форми й методи управління комунальним господарством

Тема №9 Напрямки й ресурси підвищення ефективності управління містом. Стратегія управлінських послуг. Визначення й класифікація управлінських послуг. Принципи надання управлінських послуг. «Єдине вікно»; «Єдина реєстраційна палата» у структурі підвищення ефективності надання управлінських послуг. Кадрова політика в міському самоврядуванні Кадрове забезпечення (муніципальна служба). Принципи кадрового планування й стилі управління. Типи керівників. Кадрова політика в місцевому самоврядуванні (на прикладі м. Харкова).

3. Рекомендована література

Базова

1. Законодавство України про місцеве самоврядування : зб. законодав. актів : за станом на 5 листопада 2001 р. // Верховна Рада України. – Офіці. вид. – К.: Парлам. вид-во, 2001.
2. Законодавство України про місцеве самоврядування та компетенцію його органів : зб. нормат. актів / укл. М. П. Воронов та ін. – Х.: Факт, 2000.
3. Закон України “Про власність” від 7 лютого 1991 року N 697-XII. // Відомості Верховної ради. – 1991. – № 20, ст.249.
4. Закон України “Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності” // Відомості Верховної Ради України. – 1992.– №21.
5. Закон України “Про передачу об’єктів права державної і комунальної власності” від 06.11.1995 р.// Відомості Верховної Ради. – 1995.– № 17.
6. Закон України “Про природні монополії” від 20.04.00. № 1682- III. // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 30, ст.238
7. Закон України “Про службу в органах місцевого самоврядування” від 7.06.2001 №2493-III. //Відомості Верховної Ради. – 2001. № 33, ст.175.
8. Указ Президента України “Про державну підтримку місцевого самоврядування України” 30.09.2001. [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://www.prezident.gov.ua> – заголовок з екрану.
9. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про проведення концесійного конкурсу та укладання концесійних договорів на об’єкти права державної і комунальної власності, які надаються у концесію” від 12. 04. 2000 р. № 642 Київ.// Офіційний вісник України. – № 21, ст.187.
10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про порядок проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців” від 15.02.2002. № 169. // Офіційний вісник України. – № 8, ст. 155.

Додаткова

1. Алексеев О.Б., Организационно – управленческий анализ состояния структуры муниципального управления / О.Б. Алексеев, П. И. Лапшев - // Школа муниципального служащего [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.prometa.ru>.- заголовок з екрану.
2. Анциферов Н. П. Непостижимый город. / Н. П. Анциферов/ – Л., 1991.– 85 с.
3. Бабаєв В.М. Практика муніципального управління. / В. М. Бабаєв/ – Х.:ХДМГ, 2002.- 310с.
4. Бабаєв В.М. Психодіагностика в муніципальній кадровій політиці: Монографія. / В. М. Бабаєв, О. Г. Романовський, О.С. Пономарьов, В.В. Бондаренко/ – Х.: НТУ “ХПІ”, 2003. – 392с.
5. Бабаєв В.Н. Эффективность местного самоуправления крупного города / В. Н. Бабаев/ // Теория і практика управління соціальними системами:

Філософія, психологія, педагогіка, соціологія: Щокв. наук. практ. журнал.– Х.: НТУ “ХПІ”, 2003. – №2 - С.3-8.

6. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики: Монографія. / В. Д. Бакуменко/ – К.: Вид-во УАДУ, 2000.– 328с.

7. Боголюбов В.С. Управление городским хозяйством. / В. С. Боголюбов, В. М. Стеняев/ – Л.: Стройиздат, 1998. – 168с.

8. Вебер М. История хозяйства. Город. / М. Вебер/ – М.: Канон – Пресс – Ц, 2001. 437с.

9. Велихов Л.А. Основы городского хозяйства. Общее учение о городе, его управлении, финансах и методах хозяйства. / Л.А. Велихов - М.-Л.: Госиздат, 1928. - 217с.

10. Вдосконалення системи надання управлінських послуг (аналіз, дослідження, пропозиції) / Під заг.ред. Мірошник О.С. – ХАРКІВ, 2003. –57с.

11. Вобленко С.В. Основы местного самоуправления. / С. В. Вобленко / М., 2000. - 300с.

12. Воронин А.Г. Муниципальное хозяйство и управление. / А. Г. Воронин/ – М.: «Финансы и статистика», 2003 - 376с.

13. Воронин А.Г. Основы управления муниципальным хозяйством./ А.Г. Воронин, В. А. Лапин, А.Н. Широков / – М.: Моск. обществ. научн. Фонд, 1997.- 380с.

14. Глазычев В.Л. Представление о городе и технологи управления средовым развитием / В. Л. Глазычев/ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.glazichev.ru>. – заголовок з екрану.

15. Государственная власть и местное самоуправление: эффективность и ответственность (на примере Северо-Кавказского региона): Колл. монография / Авт. Кол. Игнатов В.Г.. и др. _Ростов н/Д: СКАГС, 1998. 148с.

16. Гошко А.О. Формування моделі цільового місцевого самоврядування в Україні: Монографія. / А. О. Гошко/ –К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 172 с.

17. Державне управління в Україні: Навч. посіб./ Заг. ред. В.Б. Авер'янова. – К.: Вид-во Тов. “Сомі,” 1999. – 266с.

18. Європейська хартія місцевого самоврядування та розвиток місцевої і регіональної демократії в Україні. Науково – практичний посібник. / Упоряд. О.В. Бейко, А.К.Гук, В.М. Князєв / Заг.ред. М.О. Пухтинського, В.В. Толкованова.- К.: “Крамар”, 2003. – 396с.

19. Кравченко В.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні./ В. В. Кравченко, М. В. Пітцик/ – К., 2001 - 176с.

20. Логунцев Е.Н. Управление развитием города /Е. Н. Логунцев/ [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://ddv.nm.ru>. – заголовок з екрану.

21. Лола. А. Принципы управления крупнейшим городом // Школа муниципального служащего / А. Лола/ [Електронний ресурс] - Режим доступу: // <http://www.prometa.ru> – заголовок з екрану.

22. Місцеве самоврядування: світовий та український досвід / А. Ткачук, Р. Агранофф, Т. Браук. – К.: Заповіт, 1998. – 186с.

23. Осітнянко А.П. Планування розвитку міста. / А. П. Осітнянко/ – К.:КНУБА, 2001. – 379 с.

24. Принципи Європейської хартії місцевого самоврядування: Навч. посіб. / М.Пітцик, В. Кравченко, Е.С. Монь йо, Б. Фонтан, В. Черніков та ін. – К., 2000. – 136с.

25. Територіальна організація влади в Україні: статус і повноваження місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування / За заг. ред. А.П.Зайця. – К.:Дім “Ін Юре”, 2002.- 911с.

26. Форрестер ДЖ. Динамика развития города / ДЖ. Форрестер / Пер. с англ.. – М. : Прогресс, 1974. – 288с.

Ресурси мережі Internet

1. Асоціація міст України [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.auc.org.ua> заголовок з екрану.

2. Державний фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://municipal.gov.ua/articles/show/article/64> заголовок з екрану.

3. Ліга Бізнес Інформ. [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.liga.net заголовок з екрану.

4. Нормативні акти України [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.nau.kiev.ua – заголовок з екрану.

5. Сайт Харківської міської ради [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.city.kharkov.ua> заголовок з екрану.

6. Сервер Верховної Ради України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.rada.gov.ua – заголовок з екрану.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 60% (34 бали) від загальної кількості з дисципліни.

Залік здійснюється в письмовій формі у вигляді залікової роботи яка складається з стереотипного, діагностичного та евристичного завдання. Кожне завдання залікової роботи оцінюється окремо. Результати виконання залікових завдань максимально оцінюються за дванадцятьма балами. Загальна оцінка виставляється за підсумком оцінок, які отримав студент за кожне завдання окремо. Результати оцінювання завдань подані в табл. 1.

Таблиця 1 – Критерії оцінювання залікових завдань *

№ з/п	Вид завдання	Зміст детального оцінювання	Бал /12	ECTS 100% набраних балів
1	Стереотипне	Правильно виконане завдання	«1»	5
2	Стереотипне	Правильно виконане завдання	«1»	5
3	Діагностичне	Правильно виконане завдання. При цьому 1 бал за правильно визначені показники та 1 бал детальну їх характеристику	«2»	10
4	Діагностичне	Правильно виконане завдання. При цьому 1 бал за правильно визначені співвідношення показників і подання їх у таблиці та 1 бал за детальне обґрунтування отриманих результатів	«2»	10
5	Евристичне	Правильно виконане завдання. При цьому 1 бал за правильно визначену динаміку інтегральних показників за роками; 1 бал за виявленні проблеми, що існують в соціальній сфері, яка є складовою публічної сфери; 1 бал – за детальне обґрунтування виявлених проблем	«3»	30
6	Евристичне	Правильно виконане завдання. При цьому по «1» балу оцінюється правильно сформульований та обґрунтований захід щодо усунення виявлених проблем та покращення соціальної сфери	«3»	40

Примітка: * – максимальний бал студент(ка) отримує за кожне правильно виконане та оформлено завдання.

Оцінювання знань за 5-бальною системою за національною шкалою:

Оцінка „відмінно” ставлять, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих і основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „дуже добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю на основі програмного і додаткового матеріалу. При виконанні практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка „добре”. Теоретичні запитання розкрито повністю, програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичне завдання виконано взагалі правильно, але мають місце окремі неточності .

Оцінка „задовільно”. Теоретичні запитання розкрито повністю, проте при викладанні програмного матеріалу допущені незначні помилки. При виконанні практичних завдань без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускає помилки.

Оцінка „задовільно (достатньо)”. Теоретичні питання розкрито неповністю, з суттєвими помилками. При виконанні практичного завдання студент припускається значної кількості помилок та зустрічається зі значними труднощами.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання, виявляє здатність до викладення думки на елементарному рівні.

Оцінка „незадовільно”. Теоретичні питання нерозкриті. Студент не може виконати практичні завдання.

Таблиця 2 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	90-100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	82-89
ДОБРЕ	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	74-81
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	64-73
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	60-63
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як перездати тест	FX	34-59
	Незадовільно – необхідна подальша робота з повторним вивченням змістовного модуля	F	0-33

* - з можливістю повторного складання

** - з обов'язковим повторним курсом

5. Засоби діагностики успішності навчання: усні опитування на практичних заняттях; письмові контрольні роботи, тестові завдання та письмова залікова робота.

Навчальне видання

Програма варіативної навчальної дисципліни

«Історія міст»

(для студентів 1 курсу денної форми
навчання напряму 6.030601 – «Менеджмент»)

Розробники: **БАБАЄВ** Володимир Миколайович,

МОЛЧАНОВА Оксана Петрівна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2013, поз. 319 а

Підп. до друку 30.01.2014 р.

Друк на ризографі

Тираж 1 пр.

Формат 60х84/16

Ум. друк. арк. 0,5

Зам. № 9519

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК №4705 від 28.03.2014 р.